

אתייעץ עם הרב שלי: האם אנשים דתיים מתקשים לקבל החלטות בעצמם!?

אנשים דתיים נוהגים לעתים קרובות להתייעץ עם רבנים. זאת תופעה שגרתית לשמוע אדם אומר: "תמתין עד שאתייעץ עם הרב שלי". הכוונה היא אפילו לשאלות חיים שגרתיות כמו לאיזה בית ספר לשלוח את הילד? האם להסכים להצעת שידוך? לבצע מעבר דירה? לקבל הצעת עבודה חדשה או להישאר במקום העבודה הנוכחי? וגם האם לתמוך בהסכם אוסלו? או באיזו מפלגה לבחור?

זאת תופעה מרתקת: לא מדובר על היוועצות בענייני **הלכה**, אלא בשאלות חיים **גשמיות ועממיות**, והשאלה הפשוטה היא מה מעמדו של הרב? מהו יודע יותר ממך?

מעניין כי המקור הראשוני להנהגה כזו – לשאול חכם על בעיות חיים פשוטות - מופיע כבר בספר שמואל, לפני יותר מ-3000 שנה. אביו של שאול המלך ניהל עדר אתונות ופעם הם יצאו לטייל ונעלמו. שאול לקח נער צעיר ויצא לחפש אותן, אבל במשך שלושה ימי חיפושים לא מצאו כלום. רגע לפני ששאול התייאש ושב בידיים ריקות, הנער סיפר שיש כאן "רואה", נביא אלוקים, וכדאי להתייעץ עמו בשאלת האתונות. שאול מצא את שמואל הנביא ושמואל הרגיע אותו שהכול בסדר ומישהו כבר מצא את האתונות, אבל שמואל הוסיף ורמז לשאול שהוא אמנם "מחפש אתונות אבל מצא מלוכה". שכן "כל חמדת ישראל הלוא לך ולכל בית אביר" ואיך זקוק לפרנסת האתונות. זה היה רמז שקוף ששאול עתיד להפוך למלך ישראל.

מכאן שמתיעצים עם אנשי תורה גם בענייני התנהלות פעוטים ולא רק בענייני הלכה ותורה.

1. שמואל א ט: ותאבדנה האתונות לקיש אבי שאול ויאמר קיש אל שאול בנו קח נא אתך את אחד מהנערים וקום לך בקש את האתונות: ויעבור בהר אפרים ויעבור בארץ שלישה ולא מצאו... ושאל אמר לנערו אשר עמו לכה ונשובה פן יחדל אבי מן האתונות ודאג לנו: ויאמר לו הנה נא איש אלוקים בעיר הזאת... אולי יגיד לנו את-דרכנו... ויען שמואל את שאול ויאמר אנוכי הרואה... ולא אתונות האובדות לך... אל תשם את ליבך להם כי נמצאו, ולמי כל חמדת ישראל, הלוא לך ולכול בית אביר.

ואם אצל שאול נאמר הסיפור בתור מקרה נקודתי, המשנה קובעת את הגישה הזו כדרך חיים קבועה. הנה בפרק א בפרקי אבות מופיעות שתי משניות סמוכות שמצוות את אותה הוראה:

אבות א,ו: רבי יהושע בן פרחיה אומר עשה לך רב וקנה לך חבר. **שם טז:** רבן גמליאל היה אומר עשה לך רב והסתלק מן הספק ואל תרבה לעשר אומדות.

והתמיהה עולה: למה ההוראה "עשה לך רב" נאמרה פעמיים במרחק של עשר משניות? הרי פרקי אבות סודרו על ידי עורך אחד, רבי יהודה הנשיא, והוא ידע שההוראה ניתנה לפני חצי פרק?

אחד ההסברים נמצא בתוך המשנה עצמה: המשנה האחרונה מדברת על היוועצות עם רב בענייני **הלכה**, ככתוב "עשה לך רב והסתלק מן הספק ואל תרבה לעשר אומדות". כלומר, אל תחיה בספקות הלכתיים ותבוא לעשר את הפירות בצורה של אומדן וההערכה כללית, אלא תוודא היטב אצל הרב איך לעשות זאת נכון. לעומת זאת, המשנה הראשונה של רבי יהושע בן פרחיה משווה בין **רב לחבר** והכוונה היא לחיות בהכוונה קבועה של רב, אפילו בענייני התנהלות מצויים.

בית הבחירה למאירי: אפילו חכם שבחכמים ראוי שישים לעצמו איזה חכם שיברור לו לאב ולראש, ואע"פ שאינו מוצא גדול כמוהו יעשה לו אדון מי שלמטה הימנו, כי האדם אפילו חכם שבחכמים אינו רואה בענייני עצמו מה שיראהו זולתו.

יכול אדם לטעון עם מי אתייעץ? איפה יש נביא כשמואל או חכם כרבי יהושע בן פרחיה?

דברים יז: כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלוקיך בו: ובאת אל הכהנים והלויים ואל השופט אשר יהיה

בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט - ראש השנה כה,ב: ואל השופט אשר יהיה בימים ההם - אין לך לילך אלא אצל שופט שבימך.

איש אינו יכול לפטור עצמו בטענה שהוא חי בדור יתום ובמחיצת רבנים 'קטני דעה', אלא מראש מצווה התורה ללכת אצל השופט "אשר יהיה בימים ההם" ולהאמין ש"שמואל בדורו כמשה בדורו".

אחת ההזדמנויות בה הגיעה ההוראה לשיא, הייתה כעשרה ימים לאחר פטירתה של הרבנית הצדקנית חיה מושקא שניאורסון. בפעם היחידה בכל השנים התייחס הרבי לשאלה כיצד תתנהל חב"ד במצב הזמני שלאחר ההסתלקות ועד ביאת משיח בקרוב ממש? הרבי הורה להתייעץ בכל שאלה עם חברי בית הדין של חב"ד בכל אתר ואתר (נדפס בהתוועדויות תשמח ד/402).

והשאלה היא כאמור מה כוחו של רב?

ב. אנו רוצים לפתוח את הדיון באמצעות נושא מרתק, מרומם, וכמעט לא מוכר: השבוע מגיעים לרגע השיא של הבריאה והיעד של המציאות כולה. השמים נפתחים וקולו של הקב"ה נישא בחלל העולם מצווה את עשרת הדברות.

כאן מספרת הגמרא על דרמה אדירה שהתחוללה מאחורי הקלעים. מתברר כי קבוצה נכבדה של יצורים עליונים פעלה לבלום את התגלות מתן תורה ומכעט הצליחו במלאכתם. כאשר עלה משה לקבל התורה, התייצבו מלאכי הרקיע והביעו התנגדות להורדת התורה למטה. המלאכים היו כעוסים כל כך, עד שמשה פחד שהם ישרפו אותו בהבל פיהם ורק האחיזה בכיסא הכבוד העניקה לו ביטחון.

2. שבת פח-ט: בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע, מה לילוד אשה בינינו? אמר להן לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך 974 דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם?! 'מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו ... תנה הודך על השמים'. אמר הקב"ה למשה החזר להן תשובה. אמר לפניו רבש"ע מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל פיהם. אמר לו אחוז בכסא כבודי והחזר להן תשובה ... אמר לפניו: תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' - אמר להן: למצרים ירדתם?! לפרעה השתעבדתם?! תורה למה תהא לכם?

וכמובן הגמרא סתומה מכל עבריה: ראשית, איזו התנהגות מוזרה של המלאכים? מה אכפת להם שיפוצו המעיינות ותדר התורה לארץ? וכי המלאכים הם ח"ו רכושניים וצרי עין ששומרים לעצמם?¹

שנית, הרי ידועים דברי הגמרא שהקב"ה הציע תחילה לאומות העולם לקבל התורה ולאחר שהם סירבו, פנה ה' לעם ישראל שהגיבו בהתלהבות "נעשה ונשמע". ועולה השאלה: מדוע לא התנגדו המלאכים לכך שהגויים יקבלו התורה ורק מתן התורה לעם ישראל הרגיז אותם?

שלישית: מהם נזכרו עכשיו להתנגד למתן תורה בארץ? הרי מאות שנים לפני כן היו האבות לומדים את התורה ושומרים את מצוותיה לפני שניתנה. כך מגלה התורה עצמה באופן מפורש:

בראשית כו,ה: עקב אשר שמע אברהם בקלי' וישמר משמרתו, מצותו, חקותו, ותורתו.

¹ סיפור – טוב עין: רופא עיניים מירושלים נסע להשתתף בכנס רופאי עיניים בארצות הברית ונכנס לקבל ברכת הדרך מרבו, האדמו"ר הפני מנחם, מגור. הפני מנחם אמר לו כי בתור רופא עיניים עליו להיות "טוב עין", לגלות רחב לב ולשתף אחרים בידע שלו.

בערב הראשון של הוועידה כיבדו אותו לברך בארוחת הערב והוא אמר כי לפני צאתו התברך מפי רב בירושלים והרב אמר לו כי רופא עיניים צריך להיות "טוב עין" ולשתף אחרים בידע שלו. כשהחל יום הדיונים הבא, ביקש אחד הרופאים הוותיקים והמכובדים שהגיע מסין לדבר. הוא סיפר כי גילה בזמן האחרון תרופה דרמטית שיכולה להציל חיים ותוכניתו הייתה לדבר אחרון בסוף הכנס כדי להשאיר אנשים עם הרושם המהדהד של התגלית. אבל בעקבות דברי הרב מירושלים הוא מבקש לאפשר לו לדבר דווקא בתחילת הכנס, כדי שכלל הרופאים יוכלו לדון ברעיון לאורך ימי הוועידה ולפתח ולשכלל אותו...

איזה "משמרת", מצוותי, חוקותי ותורת" היו לאברהם אבינו? הרי הצטווה בסך הכול במצווה אחת ויחידה: למול עצמו ובניו? מכאן שאברהם קיים בהתנדבות הרבה יותר ממה שהוא צווה באופן מפורש ואפילו גזירות הרחקה מדרבנן שנתקנו מאות שנים אחרי מתן תורה:

רש"י: 'משמרת' – גזירות [שתיקנו חכמים] להרחקה על אזהרות שבתורה, כגון שניות לעריות [איסור נישואים עם סבתא, דודה וכלת בנו או בתו] ושבות לשבת [כמו מוקצה]. 'מצוות' – מצוות [הגיוניות] שאילו לא נכתבו ראויים להצטוות מעצמן, כגון גזל ושפיכות דמים. 'חוקת' – דברים שיצר הרע ואומות העולם משיבים עליהן כמו אכילת חזיר ולבישת שעטנז, שאין טעם בדבר אלא המלך גזר חוקו על עבדיו. 'תורות' – להביא תורה שבעל פה, הלכה למשה מסיני.

מעניין להוסיף כי יש לכך רמז בתוך סיפור חיי אברהם: כאשר אירח אברהם את המלאכים, הוא קיבל אותם ברוחב לב והגיש לפניהם "חמאה וחלב וכן הבקר והוא עומד עליהם תחת העץ". למה הגיש דווקא בסדר הזה ולא להיפך, בשר ואחר כך חלב? ומדוע הוא "עומד עליהם"? והרי זה לא נעים לאכול כשהמארח עומד לאורח על הראש? אלא אברהם הקפיד להגיש חלב תחילה, כי אז אפשר להמשיך באכילת בשר (לאחרי הפסקה קצרה), משא"כ אם היה מגיש קודם בשר שמצריך הפסקה ארוכה. מאותה סיבה עמד עליהם תחת העץ, כדי לוודא שלא יערבו בין הבשר והחלב.

כך אומרים חז"ל כי מעולם לא פסקה ישיבה מאבותינו, וכשיעקב ירד למצרים ביקש לייסד בארץ גושן ישיבה ללימוד תורה. ואם כן למה לא ערערו כבר אז על מתן תורה בארץ? הנה שאלתו של החיד"א:

ראש דוד נשא י: כיון דידועים היו מלאכי השרת דהתורה ישנה בעולם ... למה לא שאלוה עד דקחזו למשה רבינו אתא? וזה דומה כקנאת איש מרעהו? ומה ראו אם משנברא העולם ועד עתה שתקו?

עוד שאלה מעניינת - שתכניס אותנו לתוך העניין עצמו: עוד שבועיים נתחיל לעסוק בפרשיות הקמת המשכן והן ילוו אותנו עד סוף החומש. כאן עוסקים המפרשים בשאלה הפשוטה: מי צריך משכן? מה הייתה המטרה שלו? והרי לכאורה אין דבר הפוך יותר מאשר השראת האלוקות האינסופית שמלוא כל הארץ כבודו - בתוך בית גשמי, מדוד, מוגבל ותחום בתוך ארבע קירות?

עונה המדרש רעיון יפה ומרגש:

שמות רבה לג,א: משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה וביקש לילך לו לארצו וליטול את אשתו. אמר לו המלך: בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול ולומר לך אל תטלה גם איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי: שכל מקום שאתה הולך, קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקב"ה לישראל: נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול ולומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים, בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר 'ועשו לי מקדש'.

מלך נתן את בתו לחתנו והחתן ביקש ללכת עם אשתו לביתם החדש. אולם המלך התקשה להיפרד מבתו וביקש מהם לעשות עבורו בית קרוב בכל מקום שיהיו כדי שיוכל לדור בסמיכות אליהם. כך נתן הקב"ה לישראל את התורה, אבל אינו מסוגל להיפרד ממנה לרגע אחד. ולכן ביקש להקים עבורו בית בעולם הזה, כדי שיוכל להמשיך להיות קרוב אל הבת - התורה שנמצאת בארון במשכן, ואל החתן - ישראל שנמצאים במשכן עצמו.

וכמובן המדרש תמוה ביותר: מה הפשט שלקחנו מהקב"ה את בתו?! וכי הוא לא יכול להמשיך ללמוד בתורה למעלה כמו קודם? וכי יש רק תורה אחת ללא עותקים ושכפולים?! הרי התורה היא 'קניין רוחני' ולא גשמי, היא ספר של רעיונות, ואם כן כשם שהיא נמצאת למטה יכולה להישאר למעלה - ומה צריך בית מיוחד בעולם כדי שהקב"ה ימשיך לגור קרוב אל התורה?

הכרח אפוא לומר כי **משהו מהותי השתנה במעמדה של התורה למעלה**. בעת מתן תורה ירדה התורה למטה וניתנה למטה. היא נלקחה כביכול מלמעלה ועברה למטה! ולכן המלאכים כעסו. אנו רוצים להציג רעיון מופלא שמוזכר בקצרה במאמר חסידות של הרבי מליובאוויטש והאריכו בו רבים².

ג. נפתח עם סיפור מיוחד במינו: נשיא ישראל הקודם, ראובן ריבלין, נמנה על אחת המשפחות המיוחסות בין יהודי ירושלים. סב סבו לפני כמאתיים וחמישים שנה, הרב שלמה זלמן ריבלין, היה מתלמידיו של הגאון מווילנה, ונכדו, רבי הלל ריבלין (רבי הלל משקלוב) הוביל את עליית תלמידי הגר"א ארצה. במקביל, הבן הגדול של רבי שלמה זלמן ריבלין התקרב לחסידי חב"ד ונכדו, רבי אליהו יוסף ריבלין, נודע כאחד הגדולים והחשובים בין חסידי האדמו"ר הצמח צדק ועלה ארצה והאריך כאן ימים. [הנשיא ריבלין נוהג לומר כי הוא סיים את המחלוקת בין החסידים לליטאים..]

חסידים מספרים מעשה מרתק אודות הסיבה שהביאה את רבי אליהו יוסף ריבלין לעזוב את רבו הצמח צדק ולעלות ארצה (שמועות וסיפורים א/68): רבי אליהו יוסף חלה במחלת ריאות חמורה והרופאים הזהירו אותו כי נותרו לו חודשים ספורים לחיות. רבי אליהו יוסף היה חסיד וסירב לקבל את רוע הגזירה. הוא נכנס אל האדמו"ר הצמח צדק והתחנן לברכה. הרבי ענה כך: "תעזוב את רוסיה ותעלה לארץ ישראל". הימים והחודשים חלפו ורבי אליהו זכה לחיות בארץ ישראל עוד 20 שנה – מונחי נצח באותם ימים – והקים את בית הכנסת החב"ד בעיר העתיקה בירושלים, "צמח צדק".

לתומו, חשב רבי אליהו יוסף כי אולי סוד הסגולה הוא בכך שהאוויר הטוב בצפת וירושלים פתר את בעיית הנשימה שלו. אולם באחת השנים כשנסע בחודש החגים אל רבו בליובאוויטש וביקש להבין, ענה הרבי תשובה בלתי רגילה: "המחלה ממנה סבלת קיימת גם אצל בעלי חיים ויש לגביה מחלוקת בין הבית יוסף לרמ"א האם בהמה שסובלת מכך היא בגדר "טריפה". כלומר, האם יכולה לחיות עם מום כזה יותר משנים עשר חודש ואז כשרה לאכילה או שאינה יכולה לחיות ואז היא טריפה ואסורה באכילה. הבית יוסף מקל שאינה טריפה והרמ"א מחמיר.

"כאן, בארצות אשכנז בחוץ לארץ, המרא דאתרא הוא הרמ"א ולכן הפסק שלו הוא זה שקובע בשמים ולכן לא יכולת לחיות עם מחלה כזו עד שנה. ואולם המרא דארעא בארץ ישראל הוא מרן הבית יוסף שהתיישב בצפת וגלילותיה, ולכן שם קובע הפסק שלו שאפשר לחיות עם מום כזה לאורך ימים..."

המהפכה שהתרחשה במתן תורה רמוזה בעצם המילים "מתן תורה": **התורה ניתנה לישראל**. היא לא נמסרה להם רק **כהעתק**, אלא הועברה **לבעלות** שלהם. חכמים קיבלו את הכוח לפרש ולפתח את פרטי התורה לפי דעתם והמסקנות שלהם מחייבות גם את הקב"ה!; נתן התורה והמלאכים עמו.

מכך נגזרת מסקנה נוספת: כיון שהתורה היא **שפת התכנות של העולם**, היא קובץ ההוראות שמפעיל את העולם עצמו, הרי השליטה בתורה העניקה לחכמים את כוח **השליטה במציאות**, באופן שגם הוא מחייב את הקב"ה לשתף פעולה עם ההוראות שלהם.

ואף שכבר האבות למדו תורה, אבל להם היה רק את ה**ידע** של התורה, הייתה להם רק האפשרות להבין את הנכתב ולנהוג על פיו. ואולם במעמד מתן תורה, ירדה התורה למטה וחכמים קיבלו את מפתחות השליטה בתורה עצמה ובמציאות עצמה. לא רק לקרוא את התורה, אלא לקבוע הלכה ולהוביל ולהכריע בכוחה את המציאות למטה ולמעלה.

עד כמה שהדברים נשמעים מהפכניים, הם מפורשים בחז"ל: נתחיל עם סיפור המחלוקת המפורסמת אודות תנורו של עכנאי (בבא מציעא נט): רבי אליעזר בן הורקנוס ורבי יהושע בן חנניה חלקו אודות תנור חרס מסוים האם מקבל טומאה. רבי אליעזר סבר שהתנור טהור ורבי יהושע סבר טמא. נערכה הצבעה בין החכמים והרוב סברו כרבי יהושע וההלכה הייתה אמורה להיקבע כמותו.

אבל אז פרצה דרמה: רבי אליעזר סירב לקבל את הכרעת הרוב. הוא חש כי אף שהם רבים בכמות, אבל הוא חשוב מהם באיכות, כמו התואר המפורסם שלו: "רבי אליעזר הגדול". הוא היה משוכנע

² תודתי לידידי השליח הרב חיים הבר שהפנה אותי למאמר החסידות, וראו בהרחבה בשיעורו של הרב ברוך רזנבלום לפרשת תרומה תשע"ד http://beinenu.com/sites/default/files/alonim/146_19_74.pdf

שהקב"ה אתו וכדי להוכיח זאת חולל כמה ניסים פלאיים: עץ החרוב שעמד מחוץ לבית המדרש נעקר ממקומו. אמת המים שזרמה בחוץ חזרה לאחוריה. וכותלי בית המדרש נטו ליפול. כשכל זה לא עזר, יצאה בת קול ואמרה: "מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום". ואולם רבי יהושע נעמד מלוא קומתו והכריז "לא בשמים היא" וההלכה תיקבע כדעת רבים.

מאוחר יותר פגש אחד החכמים את אליהו הנביא ושאלו מה עשה הקב"ה באותה שעה שבה דחו החכמים את חוות הדעת האלוקית! ענה אליהו: "חייך הקב"ה ואמר **נצחוני בני נצחוני**". כך שהחכמים קיבלו את הסמכות לקבוע את הכרעת ההלכה למעלה.

דוגמה בולטת נוספת רמוזה כבר במצווה הראשונה בתורה: "החודש הזה לכם ראש חודשים". הקב"ה אומר לישראל: הענקתי לכם את השליטה במרחב הזמן ולכן כאשר הנכם קובעים את היום בו חל ראש חודש, אתם הופכים להיות שולטים על מציאות העולם ואפילו עלי! ועל המלאכים למעלה!

הגמרא מספרת סיפור מפורסם על ימי ההנהגה ביבנה אחרי החורבן. זה היה ערב ראש חודש תשרי וחברי הסנהדרין המתינו לבוא שני עדים שיעידו על ראיית הירח המתחדש. שני אנשים העידו ורבן גמליאל קיבל את עדותם לאחר שחקר אותם. מנגד, רבי יהושע חלק וסבר שהם שני שקרנים שנשלחו להכשיל את הציבור ואסור לקבל את עדותם ולכן צריך לנהוג ראש חודש רק ביום הבא.

זה היה ערב ראש חודש תשרי, והמחלוקת הייתה עלולה להוביל לכך שעם ישראל ייקרע סביב היום הגדול בשנה, יום הכיפורים. לדעת רבן גמליאל יש לחגוג אותו בעוד תשעה ימים מהראש חודש שלו ואילו לדעת רבי יהושע יש לחגוג אותו למחרת היום ההוא. רבן גמליאל הבין שמנהיגות הדור בסכנה והוא גזר על רבי יהושע לבוא אליו ליבנה "במקלך ובמעוטיך" ביום הכיפורים שחל על פי חשבוננו. רבי יהושע חשש מאימת נשיא הסנהדרין, אבל מצד שני נחרד מהמחשבה שהוא יחלל את יום הכיפורים שחל על פי חשבוננו. היה ברור לו שהנשיא טועה והוא צודק. הוא הלך להתייעץ עם רבי עקיבא והחכם הגדול השיב לו שנאמר "אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם במועדם" וצריך לקרוא: "אתם" כמו "אֲתֶם" – אתם אפילו שוגגים ואתם אפילו מוטעים.

קעת בואו נחשוב על משמעות העניין: המחלוקת מתי יום הכיפורים אינה נוגעת רק למטה, אלא למעלה. היא קובעת באיזה יום יישב הקב"ה על כסאו ויפתח ספרי דין ורחמים והשטן וכל מלאכי מעלה יתייצבו לפניו בניהול הדין. ובכל זאת הניח הקב"ה את המפתחות בידי החכמים והעניק להם את השליטה על העולמות העליונים.

הנה מילים שאלמלא היו כתובות, אי אפשר היה לאומרן:

3. שמות רבה טו,ב: 'החודש הזה לכם' - אמרו מלאכי השרת: ריבון העולם אימתי אתה עושה את המועדות? ... אמר: אני ואתם מסכימים על מה שישאל גומרים ומעברים השנה ... אמר ה' לישראל: לשעבר היה בידי אבל מכאן ואילך הרי מסורה בידכם, אם אמרתם הן הן ואם אמרתם לאו לאו.

ב. כיון שהתורה היא קוד התוכנה בו מנהל הקב"ה את העולם, ככתוב "אסתכל באורייתא וברא עלמא", הרי השליטה בתורה מעניקה לחכמים שליטה במציאות עצמה. דוגמה ידועה לכך היא הנושא של "בתוליה חוזרים". ישנם שינויים גופניים שנעשים אצל ילדה בת שלוש, ואולם כאשר חז"ל מעברים את החודש והיא נחשבת בת שלוש רק חודש יותר מאוחר, הנה ההחלטה של חז"ל גורמת שגם השינויים הללו יתרחשו יותר מאוחר.

היבט מופלא נוסף במציאות העולם למטה: חז"ל אומרים משפט מפורסם ומדהים במשמעותו: "צדיק גוזר והקב"ה מקיים". כלומר, צדיק גוזר שאדם יהיה בריא או יתעשר בפרנסתו והקב"ה מציית כביכול לדברים ואפילו משנה בגללם תוכניות קודמות כאן בעולם למטה (ראו סיפור מבהיל בהערה³).

³ **סיפור - כוח התורה:** הרב שלמה אהרן שזורי היה יד ימינו של הרב קוק והמזכיר הראשון של הרבנות הראשית לישראל. הוא סיפר כי כאשר האדמו"ר הרי"ץ ביקר בירושלים בשנת תרפ"ט, נכנס הרב שזורי לבקרו ואמר כי גר כאן חסיד חב"ד שמעגן את אשתו ומסרב לתת לה גט. הוא מבקש שהרבי יורה לו לעשות זאת. למחרת ביקר הרבי בבית הכנסת "בעל התניא" בשכונת מאה שערים והמונים עברו ללחוץ את ידו לברכת שלום. כאשר אותו אדם עבר, החזיק הרבי את ידו ושאל למה אינו נותן לאשתו גט? הרבי חזר על כך כמה

הרמב"ן מוצא לכך מקור עוצמתי בתוך התורה עצמה: בעת שפרץ המרד הגדול של קורח, העלה קורח טענה איומה נגד משה: אתה ואהרן בודים המצאות מלבכם ומצטטים אותן בשם הקב"ה. אתם החלטתם לשמור את הכהונה לאהרן ואתם מספרים סיפורים כאילו שמעתם את זה מהקב"ה. "כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'" והקב"ה יכול לדבר אתנו בעצמו אם ירצה בכך.

ואז קורה דבר משונה: משה מציע לקורח לקיים את מבחן המחתות, קורח ואהרן יקריבו קטורת ובאותו צד בו תרד האש נדע כי בו בחר הקב"ה. אבל רגע, זה תמוה עד השמים: הרי משה לא פנה לקב"ה לקבל את הסכמתו? אין שום דיון מקדים בין משה ובין הקב"ה והוא פשוט מפזר התחייבויות בשם הקב"ה. האם זה עצמו אינו ראייה לטענת קורח שמשה ח"ו בודה מליבו?!

התשובה עצומה (רמב"ן במדבר טז, ח): זה גופא המסר שהעביר משה לקורח. אני לא חייב לקבל רשות קודם מהקב"ה, אלא הקב"ה רוחש אמון לצדיקים. הוא מעניק להם צ'ק פתוח להתחייב בשמו והוא קיבל על עצמו להגשים את ההתחייבויות הללו.

כעת אפשר להבין את השאלות בהן פתחנו: המלאכים היו מוכנים בהחלט שישראל ילמדו תורה, הם לא חשבו לרגע לשמור התורה לעצמם, אבל לא היו מוכנים שהיהודים יגידו להם איך ללמוד את התורה!. המלאכים היו מוכנים שבני ישראל יכירו את חכמת ה', אבל לא היו מוכנים שאדם ילוד אישה יקבל את המפתחות על הנהגת המציאות למטה. זה מסוכן מדי.

לאידך, הקב"ה כן העניק את הכוחות הללו לישראל, ובדיוק מהסיבה הזו חשש "להיפרד מהתורה" וביקש שיעשו לו קיטון אחד במשכן בו ימשיך להיות קרוב אל התורה. שכן הכרעת התורה נלקחה ממנו כביכול והועברה לידי ישראל כפי שאמר: "נצחוני בני נצחוני".

מאמר וידבר אלוקים תשכ"ט: במתן תורה התחדשו שלושה עניינים: א. בנוגע לנותן התורה התחדש שנתן את עצמו בתוך התורה, כדאיתא בגמרא: 'אנכי ראשי תיבות' אנא נפשי כתבית יהבית', שהוא כתב ונתן עצמותו יתברך בתוך התורה, ובלשון המדרש: 'מכרתי לכם תורת – כביכול נמכרתי עמה'. ב. בנוגע לישראל מקבלי התורה התחדש שהתורה ניתנה כביכול לבעלות של ישראל והכוח לפסוק הלכות ניתן דווקא להם ואין משגיחים בבת קול ויתירה מזו, 'הקב"ה חיך ואמר נצחוני בני נצחוני'. ג. והחידוש בנוגע לתורה עצמה, שהתורה פועלת על האדם והעולם להיות כהוראת התורה.

ד. ועדיין יכול אדם להתעקש ולשאול: כוח עצום כזה ניתן בידי נביאים וחכמים קדמונים, אבל מה ההיגיון לשאול בעצתו של רבנים בכל הדורות? מדוע מצווה התורה כמובא לעיל בתחילת השברים "אל השופט אשר יהיה בימים ההם?".

ובכן, כמובן שישנה ירדת הדורות ואנו מצפים ומבקשים "השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה", ואולם חשוב לזכור את השורה האחרונה שצוטטה ממאמר החסידות: "והחידוש בנוגע לתורה עצמה, שהתורה פועלת על האדם והעולם להיות כהוראת התורה".

הרבי רומז בקצרה לאחד מיסודותיו של ספר התניא (פרק ה, ויש להאריך עוד): לימוד התורה משנה את האדם. הייחודיות בלימוד התורה על פני כלל המצוות הוא, שרעיון חודר באדם והופך להיות חלק ממנו. כשאדם לומד תורה הוא עובר תהליך שינוי פנימי של המרת כללי השכל וההיגיון שלו, עד כדי שהמוח שלו עצמו מתחיל לחשוב בצורה של תורה. זה לא אדם גשמי וחומרי שלומד תורה של הקב"ה, אלא התורה חודרת בתוך דרכי השכל שלו ומתאחדת עימם, עד כדי שהשכל הנמוך עצמו עובר לחשוב בצורה אלוקית, על פי הכללים שהציב משה רבנו.

פעמים והלה לא ענה. לבסוף אמר לו הרבי: "המשנה אומרת שהאישה נקנית בשלושה דרכים וקונה את עצמה – משחררת – בשתי דרכים [גט ומיתת הבעל]. תן לה גט!". בערב אותו אדם נסע עם אנשים רבים בתוך משאית וערבי ניגש וירה אל תוך המשאית ופצע אותו ברגלו. אותה פציעה הסתבכה והפכה לזיהום חמור ותוך זמן קצר הוא עזב את העולם (מפי הרב משה קליין, ניו יורק).

והרעיון הזה קיים אצל כל לומד תורה בכל דור שייגע מוחו ובשרו בהבנת חוכמתו של הקב"ה. ולכן בבסיס הדברים, בכל דור ניתנת לאדם היכולת למסור עצמו לחוכמת ה', עד כדי שיתעלה ויהפוך להיות משפיע על המציאות, וככתוב "מאן מלכי? רבנן".

נשוב אל השאלה בה פתחנו: למה מורה המשנה "עשה לך רב"? מה יודע הרב שאתה לא יודע?

ראשית, הרב מייצג דעה רוחנית נקייה. כאשר יש לנו ספק בחיים, היינו רוצים לשאול את הקב"ה מה לעשות כדי לוודא שאנו עושים את הדבר הנכון על פי סדר העדיפויות האלו. ואולם כיון שאיננו יכולים לפנות אליו, לכן אנו פונים לאדם שדעתו ישרה ואינה משוחדת, הוא למד הרבה תורה בחייו וכך ראשו ומערכת ערכיו מכוונת על פי הגישה היהודית, וכך יכול לכוון אותנו.

במיוחד שחלק גדול משאלות חיינו נושאות בתוכן גם היבטים הלכתיים, כמו השאלה באיזו מפלגה לבחור לכנסת או האם להצטרף לממשלה מסוימת. אלו שאלות שנושאות היבטים הלכתיים עמוקים כמו שלמות התורה, שלמות העם ושלמות הארץ. ולכן הפנייה לרב במקרה הזה היא ניסיון לשמוע "דעת תורה הלכתית"

ואולם לפי מה שדובר כאן, הרעיון עמוק הרבה יותר: הרב לא רק קורא את המציאות, אלא התברך בסגולה **להשפיע על המציאות**. יהודי שמוסר עצמו ללימוד התורה, הופך להיות נציגו של הקב"ה עלי אדמות ומקבל את הכוח לעצב את המציאות ולכן כשהוא מייעץ באיזה שידוך לבחור או באיזו עבודה לבחור הוא בעצם מעניק ברכה שהדברים יעבדו טוב יותר. העצה שלו היא גם מתן סייעתא דשמיא שהדברים יעבדו כראוי.

ועדיין השואל יכול להעלות ספקות ונתייחס אליהן בקצרה: א. איך זה מתאים עם העובדה ששומעים בחדשות על רבנים שאינם גוונים? – ובכן, שומעים גם על רופאים ושופטים שאינם גוונים ואדרבה "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו". זאת לא סיבה לפקפק בכל הרופאים והשופטים בעולם ואדם חכם צריך להפעיל חוש ריח לדעת ממי להיזהר.

ב. איך מכריעים בין רבנים שחולקים ביניהם וכל אחד מושך לכיוון אחר? ובכן, בדיוק על כך אומרת המשנה "עשה לך רב" בלשון יחיד. לומר שלכל אדם יש את הבחירה לבחור רב אחד עמו הוא מתייעץ ואינו חייב להקשיב לרבנים אחרים. מפרשי המשנה שם מדגישים כי אף שבענייני תורה מובא בגמרא (עבודה זרה) כי טוב ללמוד מפי כמה חכמים, שכך מעשירים את רוחב היריעה, ואולם זה דווקא בענייני פלפול, אבל בנוגע להלכה למעשה צריך להיות רב אחד עמו מתייעצים.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי

מתאפשרת בתמיכתם של **שלוחי הרבי ברחבי תבל**

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' **שניאור** ורעייתו **יוכבד** שיחיו **מינסקי**

להצלחה רבה בכל ענייניהם

ולעילוי נשמת מרת

שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

ולעילוי נשמת

מרת **אסתר בת יעקב**

לרגל היארצייט ביום יז שבט